

Nr 187.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående återgåldande till Anders Mattson i Falun av visst skattebelopp jämte ränta.

(5:e avd.)

I en inom andra kammaren av herrar *Gezelius* och andre vice talmannen *Olsson* väckt motion (II: 256) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Anders Mattson, Falun, skall av statsmedel återgåldas ett skattebelopp av 36 877 kronor 36 öre jämte ränta efter fem procent från den 6 maj 1919 tills betalning sker.

Till stöd för det sålunda väckta förslaget anföres i motionen följande.

Herr Anders Mattson i Falun, som sedan år 1903 bedrivit grosshandelsrörelse därstädes, åsamkades under första världskriget förluster på grund av att engelska staten beslagtogs vissa av Mattson inköpta varupartier, vilka allenast till ringa del ersattes av vederbörande försäkringsbolag. Som Mattson emellertid ansåg sig äga en säker fordran på engelska staten för värdet av år 1916 beslagtagna varupartier, vidtog Mattson i sitt inventarium den 31 december 1916 icke någon nedskrivning av sitt varulager utan upptog såsom varulager bl. a. i England liggande, beslagtagna varor till ett anskaffningsvärde av 295 137 kronor 82 öre, varav 22 733 kronor 89 öre¹ utgjorde värdet av 5 250 balar kaffe och 100 balar vitpeppar, vilka varor Mattson aldrig återfått. Det bör anmärkas, att vederbörande taxeringsnämndsordförande år 1917 på förfrågan av Mattson uttalade, att nämnda i England befintliga varor skulle vid rörelseinkomstens beräkning upptagas såsom tillgång i rörelsen. Mattson taxerades i enlighet med sin i överensstämmelse med räkenskaperna upprättade deklaration. Häröver anförde Mattson icke besvär. Mattson taxerades vidare till krigskonjunkturskatt, varöver besvär anfördes, vilka sedermera återkallades. Samtliga Mattson påförda skatter erlades i behörig ordning.

Mattson förlorade prismålet angående de beslagtagna varorna vid prisdomstolen i London. Den erforderliga nedskrivningen, framräknad till 217 733 kronor 89 öre, vidtog Mattson först i balansräkningen den 31 december 1920. Sistnämnda års resultat utvisade en betydande förlust, till väsentlig del betingad av sistnämnda nedskrivning. Förlusten år 1920 översteg den fiktiva vinsten år 1916, vilket sistnämnda år med hänsyn tagen till förlusten å beslagtagna varor skulle utvisat ett underskott å rörelsen.

I anledning av vad sålunda förekommit hemställde Mattson i en serie framställningar till utrikesdepartementet om biträde att på diplomatisk väg söka erhålla full ersättning för beslaget. Dessa framställningar avslögos. Någon möjlighet för Mattson att överklaga den engelska prisdomstolens utslag har icke förelegat. I underdåniga ansökningar hemställde Mattson för-

¹ Skall rätteligen vara 222 733 kr. 89 öre.

denskull om restitution av skatter till belopp av 36 878 kronor 61 öre, utgörande större delen av de skatter, som han påförts på grund av 1917 års taxeringar. Dessa ansökningar föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Den första underdåniga ansökan som Mattson ingav till finansdepartementet var dagtecknad den 26 januari 1925. Vederbörande taxeringsnämndsordförande och kronoombud hade tillstyrkt framställningen, under det att kammarrätten utan närmare angiven motivering avstyrkte bifall till densamma. Kungl. Maj:t fann genom beslut den 18 december 1925 Mattsons ansökan icke kunna bifallas.

I en den 7 februari 1927 dagtecknad underdånig ansökan hemställde Mattson ånyo om restitution. Ansökningen avsåg ett skattebelopp av 36 878 kronor 61 öre.

Kammarrätten tillstyrkte denna gång restitution till ett belopp av 36 877 kronor 36 öre jämte ränta efter 5 procent från den 6 maj 1919 tills betalning skedde. Jämväl statskontoret tillstyrkte bifall till framställningen i utlåtande den 19 mars 1927.

Vid behandlingen av ärendet i departementet framkom, att vid den år 1925 avslutade ackordsuppgörelsen med Mattson några borgenärer hade förbehållit sig rätt att erhålla gottgörelse ur till Mattson eventuellt restituerad skatt. Utredningen i ärendet klarlade icke vilken juridisk rätt borgenärerna skulle äga till restituerade skatter. Kungl. Maj:t infortrade då nytt utlåtande från statskontoret samt förordnade om auktoriserad revision av Mattsons räkenskaper.

I nytt utlåtande den 20 juli 1928 anförde statskontoret — efter att ha givit uttryck åt den uppfattningen att endast en förlust utöver gjorda avskrivningar borde föranleda restitution — att det med hänsyn till 1925 års ackordsuppgörelse knappast syntes vara av billighetsskäl påkallat att till Mattson återbära dessförinnan erlagda skattebelopp. Statskontoret ansåg sig därför ej kunna tillstyrka ansökningen om skatterestitution.

Det synes oss i föreliggande fall vara ostridigt, att Mattson på grund av 1917 års taxeringar påförts ett skattebelopp av i runt tal 36 000 kronor, utan att han inkomståret 1916 haft en i förhållande till den honom påförda skatten motsvarande inkomst. Vi hänvisa härvid till kammarrättens förut redovisade utlåtande av den 19 mars 1927. Att Mattson bland annat på grund av de erlagda skatterna senare tvingades att gå i likvidation samt därvid träffade en ackordsuppgörelse, varvid några borgenärer i början förbehöll sig rätt att erhålla gottgörelse ur till Mattson eventuellt restituerad skatt, är icke ett förhållande av beskaffenhet att förringa Mattsons rätt till skatterestitution. Omständigheterna vid skatteläggningen år 1917 synes oss i likhet med taxeringsmyndigheterna vara sådana, att Mattson av billighetsskäl bör erhålla återbäring av utav honom för mycket erlagd skatt.

Till komplettering av de i motionen lämnade uppgifterna får utskottet — som inhämtat att Mattson numera avlidit — lämna följande redogörelse.

Såsom i motionen inledningsvis erinras, led Mattson, som sedan år 1903 bedrivit grosshandelsrörelse i Falun, under första världskriget förluster på grund av att engelska staten beslagtogs vissa av honom inköpta varupartier. Förlusterna ersattes intill ett belopp av 13 650 kronor av vederbörande försäkringsbolag. Mattson ansåg sig äga en säker fordran på engelska staten för värdet av år 1916 beslagtagna varupartier. I sitt inventarium den 31 december 1916 vidtog han av denna anledning icke någon nedskrivning av sitt varulager utan upptog såsom varulager bl. a. i England kvarliggande

beslagtagna varor till ett anskaffningsvärde av 295 137 kronor 82 öre, varav 222 733 kronor 89 öre utgjorde värdet av 5 250 balar kaffe och 100 balar vitpeppar, som Mattson aldrig återfått. Enligt vad Mattson uppgivit, skulle vederbörande taxeringsnämndsordförande år 1917 på Mattsons förfrågan ha uttalat, att varorna i fråga skulle vid rörelseinkomstens beräkning upptagas som tillgång i rörelsen. Mattson taxerades i enlighet med sin på grundval av räkenskaperna upprättade deklaration. Han besvärade sig icke över taxeringarna. Han taxerades även till krigskonjunkturskatt. Över denna taxering anförde han besvär, som dock återkallades. Samtliga Mattson påförda skatter erlades i behörig ordning.

Mattson gjorde under tiden genom utrikesdepartementet upprepade framställningar hos de engelska myndigheterna om gottgörelse för sina genom varubeslaget lidna förluster. I enlighet med en den 12 november 1919 mellan svenska och brittiska regeringarna träffad överenskommelse berörande samtliga enskilda svenska importörer (den s. k. 50-procentsuppgörelsen) erbjöds Mattson av de engelska myndigheterna uppgörelse innebärande att ersättning skulle utgå med 50 procent av de förbrutna varupartiernas värde. Mattson, som ansåg sig berättigad till full gottgörelse, avvisade emellertid detta erbjudande.

I sin balansräkning per den 31 december 1920 verkställde Mattson här- efter erforderlig nedskrivning å varukontot framräknad till 217 733 kronor 89 öre. 1920 års rörelseresultat utvisade enligt räkenskaperna en betydande förlust, till väsentlig del betingad av nedskrivningen. Förlusten år 1920 översteg den fiktiva vinsten år 1916, vilket sistnämnda år med hänsyn tagen till förlusten å de beslagtagna varorna skulle ha utvisat ett underskott å rörelsen. — I december 1925 erhöll Mattson, vars ekonomiska ställning undergrävts, en ackordsuppgörelse med sina fordringsägare på basis av 55 procents gottgörelse.

I januari 1925 gjorde Mattson hos Kungl. Maj:t framställning om att av nåd få till sig restituerade de utskylder, som han erlagt på grund av de honom år 1917 åsatta taxeringarna. Han uppgav därvid bl. a. följande. Den tillgång, 295 137 kronor 82 öre, som han uppgivit i sin år 1917 avlämnade självdeklaration, hade visat sig icke äga det värde han tidigare ansett. Dess värde motsvarade i verkligheten endast en till honom redovisad försäljningssumma av £ 5 066 eller i svenskt mynt 88 148 kronor 40 öre, utgörande likvid för i England för hans räkning försålda, efter hand frigivna 1 000 balar kaffe. Även om han icke toge hänsyn till kostnader i samband med varubeslaget, hade han den 31 december 1916 bort sätta värdet av sina tillgångar lägre än vad han gjort. I stället för en i deklarationen år 1917 redovisad vinst av 164 180 kronor hade således i verkligheten förlust uppstått.

Mattsons framställning tillstyrktes av vederbörande taxeringsnämndsordförande och kronombud men avstyrktes av kammarrätten. Genom *beslut den 18 december 1925* fann *Kungl. Maj:t* framställningen icke kunna bifallas.

I en den 7 februari 1927 dagtecknad ansökan, ingiven till finansdeparte-

mentet, hemställde Mattson ånyo om restitution. Ansökningen avsåg ett skattebelopp av 36 878 kronor 61 öre. Kammarrätten tillstyrkte denna gång bifall till framställningen intill ett belopp av 36 877 kronor 36 öre jämte ränta efter 5 procent från den 6 maj 1919 tills betalning skedde. Därvid uttalade kammarrätten som sin mening, att det icke borde räknas Mattson till last, att han icke accepterat förenämnda av engelska staten lämnade erbjudande om gottgörelse med 50 procent av de beslagtagna varornas värde. Jämväl statskontoret tillstyrkte bifall till framställningen på sätt kammarrätten föreslagit och anförde bl. a., att statskontoret funne Mattsons begäran om skattereglering av billighetsskäl påkallad; ett tillmötesgående av framställningen syntes på grund av de säregna omständigheterna knappast behöva möta betänkligheter med hänsyn till konsekvenserna.

Under ärendets fortsatta beredning i finansdepartementet framkom, att vid den genom förmedling av Stockholms köpmannaförenings ackords- och konkursavdelning år 1925 avslutade ackordsuppgörelsen, innebärande gottgörelse till 55 procent av borgenärernas fordringar, vissa borgenärer (bl. a. K/B Rob. Thegerström & Co. samt A. B. Erhard Carlsson & Co.) förbehållit sig att erhålla gottgörelse ur till Mattson eventuellt restituerad skatt. Nytt utlåtande infordrades från statskontoret, varjämte föranstaltades om granskning av Mattsons räkenskaper genom auktoriserad revisor.

I en den 24 april 1928 dagtecknad redogörelse av auktoriserade revisorn P. Norman redovisades vissa iakttagelser beträffande rörelseinkomstens beräkning år 1916. Det hette bl. a.: Totala beloppet av i England beslagttaget kaffe redovisades av firmans inventariebok för år 1916 med 295 137 kronor 82 öre. Till denna summa borde nämnda år ha lagts värdet av 1 000 balar kaffe per »Oskar Fredrik», vilket parti av firman betalats med £ 3 029 eller 50 260 kronor. Detta parti syntes vara ersatt av England i oktober 1920 med £ 5 066 eller 88 404 kronor. Härvid vore att märka att kostnader avdragits vid likviden. Värdet av det från 1916 års inventarium uteslutna partiet, 50 260 kronor, hade således bort tilläggas detta års inkomst. Då firman i sin begäran om avdrag från 1917 års taxering utginge från ett belopp av 222 733 kronor 89 öre i stället för 295 137 kronor 82 öre, syntes skillnaden i stort sett uppväga den skattekomensation, som erhållits genom att icke upptaga partiet per »Oskar Fredrik» i 1916 års bokslut.

I förnyat utlåtande den 20 juni 1928 avstyrkte statskontoret bifall såväl till Mattsons framställning som till vissa andra likartade framställningar från enskilda företagare. Det hette bl. a.: Enligt vad som framginge av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 februari 1928 hade departementschefen funnit framställningarna i då föreliggande skick icke kunna förordas till bifall. Det hade nämligen bl. a. visat sig erforderligt att få utredningsmaterialet kompletterat i olika hänseenden. Särskilt hade det ansetts önskvärt att få klarlagt, dels huruvida med hänsyn till eventuella affärsöverlåtelse eller mellankomna uppgörelser efter ackordsförhandling eller konkurs ersättning av ifrågavarande slag, därest sådan över huvud finnes böra utgå, borde tillkomma sökandena, dels huruvida och i vilken

mån de avskrivningar å varor, som ägt rum i tiden efter beslagen, hänförde sig till förevarande beslagtagna varupartier, samt huru avskrivningarna fördelade sig på olika år, dels slutligen huruvida och i vilken mån försäkringsersättning utbekommit för de avsedda varupartierna, ävensom vilken inverkan sådan ersättning haft å de sökandes beskattning. Vidare hade det ansetts att, i den mån så befundes erforderligt, sökandenas räkenskaper borde ställas till förfogande. Granskning av räkenskaperna hade därefter skett genom statskontorets försorg. Statskontoret ville framhålla, att genom den inom departementet och av Norman verkställda utredningen omständigheter påvisats, som ställde sökandenas framställningar i en helt annan dager än då statskontoret vid det tidigare tillfället haft att yttra sig över dem. Mattsons — liksom de övriga sökandenas — yrkande på skatterestitution grundade sig på uppfattningen att det varit sakligt berättigat att — i stället för som skett år 1920 — redan år 1916 verkställa avskrivning av de under nämnda år beslagtagna varorna i den mån enligt uppgift ersättning från England sedermera icke erhållits. Frågan gällde sålunda, huruvida en sådan tidigare avskrivning och därav följande förskjutning av beskattningen kunde anses äga tillräcklig grund för sig. Ämbetsverket ville då framhålla vissa allmänna synpunkter. Det syntes otvivelaktigt ej sällan inträffa, att företag redovisade och beskattades för tillgångar, som sedermera visade sig vara värdelösa eller av lägre värde än det, vartill de vid taxeringen upptagits och som därför först något efterföljande år av- eller nedskreves. Någon ändring av de fastställda taxeringarna för de olika åren med eventuellt åtföljande restitution av erlagd skatt kunde av sådan anledning icke förekomma. För att statsmakterna skulle i ett enstaka dylikt fall genom särskilt beslut medgiva skattereglering syntes därför alldeles säregna och starka skäl böra föreligga. Sökandena hade åberopat, att den förlust som de påstått sig ha lidit till följd av de av England gjorda varubeslagen berott på svenska statens bristande förmåga att hävda deras rätt. Med sådan utgångspunkt syntes man emellertid icke kunna betrakta Englandsbeslagen för visst år som en isolerad företeelse — lika litet som beslagen av allenast viss vara — utan man borde tillse, huru för varje sökandes vidkommande saken ställde sig, om hänsyn toges till samtliga beslag. En ovillkorlig förutsättning för en skattereglering borde vara, att det kunde påvisas, att förlust utöver eventuellt gjorda avskrivningar verkligen uppstått, därvid utebliven vinst eller förlorad ränta å varornas värde givetvis icke syntes kunna anses som förlust. Hade genom ersättning från England tillsammans med den ersättning, som uppburits på grund av försäkringar, varornas ursprungliga värde med avdrag för eventuella avskrivningar blivit till fullo täckt, måste yrkandet att beslagsåret få avskriva vissa varupartier få anses oberättigat. Vad Mattson beträffade, ansåge han sig ha varit berättigad att år 1916 avskriva 217 733 kronor, motsvarande skillnaden mellan värdet av de år 1916 av England beslagtagna varor, som sedermera ej frigivits, 222 733 kronor 89 öre, och det värde, vartill dessa varor upptagits i 1923 års inventarium, eller 5 000 kronor. Följande omständigheter syntes böra beaktas vid bedömande av Matt-

sons ansökan. I utgående inventariet för år 1916 hade icke medtagits värdet av ett parti kaffe per »Oskar Fredrik», som av firman likviderats med 50 260 kronor och som syntes hava av England till fullo ersatts under år 1920 och sålunda ostridigt utgjort en verklig tillgång. Genom denna utslutning hade firman undgått beskattning för nämnda belopp. I försäkringersättning hade uppburits 13 650 kronor. Vidare hade Mattson beviljats ackord. Enligt vad som framginge av mellan Stockholms Köpmannaförenings ackords- och konkursavdelning och Mattson förd skriftväxling hade åtminstone vissa av fordringsägarna ansett sig äga rätt pro rata parte till de restituerade skattebelopp, som Mattson eventuellt kunde erhålla. Även om så icke skulle vara fallet, varom tillfredsställande utredning icke kunnat vinnas, syntes dock med hänsyn till 1925 års ackordsuppgörelse en återbäring av dessförinnan erlagda skattebelopp knappast vara av billighetsskäl påkallad. Statskontoret kunde därför ej heller beträffande Mattson tillstyrka ansökan om skatterestitution.

Mattson bestred i påminnelser, att den av Norman gjorda anmärkningen mot 1916 års bokslut i sak påverkade det berättigade i hans ansökan. Beträffande borgenärernas rätt till eventuellt restituerad skatt anförde han bl. a., att detta i och för sig icke vore ett förhållande av beskaffenhet att böra påverka ställningstagandet till hans ansökan, enär de lidna förlusterna och de erlagda skatterna orsakat den likviditetsbrist, som ledde till ackordsuppgörelsen.

Genom *beslut den 15 februari 1929* fann *Kungl. Maj:t* Mattsons framställning icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* vidare åtgärd.

Sedan Mattson härefter i tre särskilda skrifter av den 16 april, den 11 maj och den 17 oktober 1938 tillskrivit *utrikesdepartementets rättsavdelning* i förevarande angelägenhet, erhöll han *den 19 december 1938* följande besked i huvudsak. Ehuru de svenska myndigheterna på sin tid tillrätt de enskilda importörer, vilkas varor under världskriget beslagtogs av brittiska myndigheter, att tillträda den s. k. 50-procentsuppgörelsen av den 12 november 1919, hade Mattson ansett sig icke böra göra detta. I skrivelse den 15 december 1920 hade utrikesdepartementet meddelat Mattson, att ändring i de av engelska prisdомstolen avkunnade utslagen kunde vinnas endast genom vädjan till Privy Council. Under förmälan att han på grund av de stora kostnaderna icke varit i tillfälle att överklaga prisdомstolens beslut, hade Mattson påföljande år vänt sig till departementet i syfte att få utverkat, att brittiska regeringen måtte efterskänka åtminstone en del av det belopp, som influtit vid försäljningen av de förbrutna varorna. Mattson hade genom skrivelse den 7 december 1921 underrättats om att utrikesdepartementet icke funnit möjligt vidtaga någon åtgärd i angivet syfte. År 1923 hade Mattson hos *Kungl. Maj:t* anhållit om bistånd å diplomatisk väg. Den 23 februari samma år hade *Kungl. Maj:t* funnit framställningen ej föranleda någon åtgärd. Därefter hade han under årens lopp riktat ett betydande antal framställningar till *Kungl. Maj:t* resp. till utrikesdepartementet. Då inga nya omständigheter framkommit, hade det givetvis ej varit möjligt att vidtaga någon åtgärd i av Mattson önskat syfte, varom han successivt

underrättats. Någon utsikt att utverka någon ersättning till Mattson funnes över huvud taget icke, varför departementet icke vore i tillfälle att igångsätta ytterligare utredning. Enär det vore departementet angeläget att Mattson till fullo förstode skälen, varför det vore utsiktslöst uppnå någon ändring i prisdomstolens konfiskationsbeslut, ville departementet icke underlåta att framhålla, att brittiska regeringen dittills kategoriskt avvisat praktiskt taget alla framställningar, som av utländska stater eller deras undersåtar antingen domstolsvägen eller på diplomatisk väg gjorts om utbetalande av ersättning på grund av prisdomstolens beslut. I de sällsynta fall, då undantag gjorts, hade ur brittisk synpunkt speciellt beaktansvärda skäl förelegat. Vad Mattsons anspråk anginge, vore ju emellertid förhållandet det motsatta. De omständigheter, som vid handläggningen av hans mål framkommit, vore, som bekant, för honom, i varje fall ur engelsk synpunkt, besvärande. Härutinnan kunde hänvisas till lord Sterndales sammanfattande motivering till prisdomstolens utslag den 28 januari 1920. Mattson hade senare gjort gällande, att en i hans tjänst anställd person på ett felaktigt sätt på engelska avfattat de uppgifter, Mattson tillhandahållit inför prisdomstolen. Det vore givet, att domstolen icke kunnat ingå härpå, utan hade den uteslutande hållit sig till de utsagor, som Mattson under ed skriftligen och muntligen avgivit.

I en den 21 mars 1950 dagtecknad, till finansdepartementet inkommen skrift anhöll Mattson ännu en gång om compensation för lidna förluster. Han anförde därvid bl. a.: Statskontoret hade i sitt sista utlåtande av år 1928 fäst avgörande vikt vid två omständigheter, dels att vinsten år 1916 uppgivits till 50 260 kronor för lågt belopp, dels att vissa av Mattsons borgenärer tillförsäkrat sig rätt till gottgörelse ur eventuellt restituerad skatt. Vad den första invändningen anginge, så innebure det förhållandet att ett varuparti till ett värde av 50 260 kronor icke upptagits i 1916 års bokslut allenast, att en motsvarande nedskrivning av varulagret skett. Skulle en sådan åtgärd med den tidens sätt att se ha ansetts obehörig, så medförde den i realiteten endast att den faktiska förlusten år 1916 skulle blivit 50 260 kronor mindre, vilket i beskattningshänseende saknade betydelse. Beträffande den andra synpunkten vore att iakttaga, att det i ansökningsärendena vore visat, att bristande förutsättningar förelegat för de Mattson år 1917 åsatta taxeringarna. De på grund av taxeringarna debiterade och erlagda skatterna hade bidragit till hans dåvarande obestånd. Att en fordringsrätt sådan som Mattsons rätt till restitution skulle mista sitt rättsliga innehåll av den orsaken att han på grund av bl. a. erläggandet av skatterna råkat i svårigheter vore ett påstående som klart strede mot vedertagna rättsgrundsatser. De vid ackordsuppgörelsen förefintliga fordringarna vore numera preskriberade.

I utlåtande den 12 maj 1950 avstyrkte statskontoret framställningen under hänvisning till att några nya omständigheter av beskaffenhet att böra föranleda ändring av Kungl. Maj:ts tidigare beslut icke, såvitt ämbetsverket kunnat finna, framkommit.

Genom beslut den 18 maj 1951 fann Kungl. Maj:t framställningen ej kunna bifallas.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, riktade Mattson vid tre skilda tillfällen — två gånger under 1920-talet samt senast år 1950 — hos Kungl. Maj:t anspråk mot staten på gottgörelse i form av skatterestitution under hänvisning till de förluster, som under första världskriget åsamkats honom genom de engelska beslagtagandena av honom tillhöriga varupartier. De överväganden, vartill hans framställningar gav anledning, ledde emellertid inte vid någotdera tillfället till positiva åtgärder från Kungl. Maj:ts sida. Det bör här understrykas, att man inom finansdepartementet föranstaltade om en synnerligen ingående undersökning i syfte att få klarlagt det befogade i Mattsons anspråk. De fakta som därvid framkom föranledde statskontoret, som på ett tidigare skede av utredningen ställt sig välvilligt till restitutionsfrågan, att frångå denna sin inställning och i stället avstyrka bifall till Mattsons framställning. Det må vidare framhållas, att Mattson — sedan han vid början av 1920-talet avhänt sig möjligheten att uppnå en ekonomisk reglering på grundval av den mellan svenska och brittiska regeringarna träffade s. k. 50-procentsuppgörelsen av år 1919 — några år senare lyckades ernå en ackordsöverenskommelse med sina fordringsägare på basis av en 55-procentig gottgörelse. Det torde slutligen vara berättigat att antaga, att Mattson — sedan han på nämnt sätt försuttit möjligheten att från England utfå ersättning enligt den s. k. 50-procentsuppgörelsen — tämligen snart kommit till insikt om det utsiktslösa i att på rättslig eller diplomatisk väg ernå en för honom godtagbar uppgörelse med de engelska myndigheterna.

Såsom i ärendet framhållits, förde Mattson icke någon besvärstalan mot de honom år 1917 åsatta taxeringarna. Han hade alltså icke någon möjlighet att på rättslig väg få någon skatt restituerad. Så som förhållandena gestaltade sig, valde han i stället att nådevägen söka gottgörelse av svenska staten i form av skatterestitution. Såsom ett huvudargument anfördes därvid, att den s. k. 50-procentsuppgörelsen mellan svenska och brittiska regeringarna inneburit ett eftersättande av de svenska importörernas intressen och att det av denna anledning vore en statens moraliska skyldighet att på annat sätt hålla importörerna skadeslösa för de under kriget lidna förlusterna. Uppenbarligen ansågs dock denna argumentering inte från Kungl. Maj:ts sida tillräcklig som grund för ett beslut om skatterestitution; och vad som i övrigt under ärendets gång framkom torde väl snarast ha verkat i för Mattson oförmånlig riktning. Rent principiellt torde också kunna påstås, att en så extraordinär åtgärd som ett av billighetshänsyn förestavat beslut om skatterestitution måste grundas på alldeles särskilt tungt vägande skäl.

När nu förevarande ersättningsfråga än en gång förts på tal genom att den motionsvägen bringats inför riksdagen, sker detta enligt vad motionärerna själva understryker under åberopande av billighetskäl. Det torde

vid angivna förhållande knappast finnas anledning att i förevarande sammanhang vidröra eller ingå på fakta i ärendet, som saknar avgörande betydelse just för frågans bedömande ur skälighetssynpunkt. Mot bakgrunden av att frågan vid inte mindre än tre skilda tillfällen prövats av Kungl. Maj:t utan att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd och då vidare, såvitt utskottet kunnat finna, några nya omständigheter av betydelse för restitutionsfrågans bedömande inte förebragts, finner sig utskottet, även med tillbörligt beaktande av vissa av de i motionerna andragna synpunkterna, såsom sin mening böra uttala, att tillräckligt vägande skäl icke synes vara för handen för att riksdagen nu skulle genom särskilt beslut förordna om sådan skatterestitution som med den väckta motionen åsyftas.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 256 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 23 november 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Ohlon, Iwar Anderson, Näsgård, Leander, fröken Andersson, herrar Näsström, Pålsson, Gustaf Andersson, Sundelin, Einar Persson, Edvin Thun, Holmqvist, Elfving, Rikard Svensson och Lundström; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Andersson i Malmö, Lindholm, Åkerström, Staxäng, Johansson i Mysinge, Pettersson i Degerfors, Onsjö, Nihlfors, Gustafsson i Skellefteå, Andreasson, fröken Vinge, fröken Olsson och fröken Ager.